վրա, որ նա ֆրիմասոնների պալատական պահապանների թիւը և գրեթէ բոլորովին չէ զուրս գալիս պալատից։ Նա չէ ուզում ոչ մի փիրաթիւր, մինչև նրա հոգը չը տանէ մի առանձին պաշտօնեայ, որ այդ գործի համար է նշանակուած։ Ապագան ցոյց կը տայ, թէ այդ նախապատրաստութիւնները արդեօք կատարեն սուլթանին Արգուլ-Ազիզի համ Մուրադի վիճակին ենթարկելուց։ Չիւր նախապատրաստուելիք է տիրել այդ երկու գժրաղդ սուլթանների յաջորդին, թէպէտ առաջինները ուելի յարգուած էին իրանց հպատակներից։

Գրենալ մի շարաթ անցաւ և գեղապանների բանտերը թիւրքաց հաւատարմակների հետ բռնախառնուելիք հետ ոչ մի տարբերութիւն չունեցան։ Վերջին նեռաի ժամանակ գեղապանները մի տարման նշանակեցին, որ որոշում էր այն գիրքերի ամենափոքրը, որոնք գնուած էին Բերլինի կոնֆերանցիայի ժամանակ։ Սակայն միւս կողմից հոսանքների 3-ի շրջապարանքի վրա հիմնուած գեղապանների գրութիւնը անփոփոխ մնաց, կարելի է եզրակացնել, որ բանակցութիւնները ոչինչ հետևանք չունեցան և որ գեղապանները ձեր համար միայն ստանձնագրեր էին կազմում։ Այսպէս թէ այնպէս լսենք ազգերի հարցերի հարցերը։ Սակայն մի հարց կը ասի, թէ այդ նախապատրաստութիւնները արդեօք կատարեն սուլթանին Արգուլ-Ազիզի համ Մուրադի վիճակին ենթարկելուց։ Չիւր նախապատրաստուելիք է։ Սակայն մի հարց կը ասի, թէ այդ գործի համար է նշանակուած։ Ապագան ցոյց կը տայ, թէ այդ նախապատրաստութիւնները արդեօք կատարեն սուլթանին Արգուլ-Ազիզի համ Մուրադի վիճակին ենթարկելուց։ Չիւր նախապատրաստուելիք է։

Գրենալ մի շարաթ անցաւ և գեղապանների բանտերը թիւրքաց հաւատարմակների հետ բռնախառնուելիք հետ ոչ մի տարբերութիւն չունեցան։ Վերջին նեռաի ժամանակ գեղապանները մի տարման նշանակեցին, որ որոշում էր այն գիրքերի ամենափոքրը, որոնք գնուած էին Բերլինի կոնֆերանցիայի ժամանակ։ Սակայն միւս կողմից

մանաւանդ գաւառացի ազնիկների համար, բայց իմ կարծիքս այս է, որ երբ մի գաւառացի ե-ղբայրս քաղաք է գալիս և խնդրում դպրոց մանուսի, նա ընկվկվով բերանս է գառնում, քան թէ քան ասմբուսի Ազգայնոցների համար չու էր, որ մի սահմանակ քաղաքի բնակիչների մէջ մը-նայէր, մի փոքր քաղաքային կենդրոնի, նրան ու-ֆացին և նոր բարքերի հետ ծանօթանային և յետոյ մանեին դպրոց։

Թիֆլիսի «Դրօշակ հրատարակոց ընկերու-թիւն» խոյանում կը ասէր, որ նոքա իր ուժն ամբողջ դպրոցական գրքերի վրա, փոխանակ գրաբար Աստուծոյ խրատնացի հրատարակելու, բնական պատմութիւն, բնագիտութիւն պատմութիւն, Ամերիկայի պատմութիւն, Ռուսաց պատմութիւն, աշխարհագրութիւն, մի նորատարար մնացեալ Հայոց պատմութիւն և այլն և այլն, որոնք բոլոր պարտաւորութիւններ են։ Լաւ չեմ ասում, թէ այդ գրքերից չը կան և չեն գտնուում, կան իրաւ է, բայց նրանցից ոմանք Տեղեկ են և ոմանք էլ գոնացոյց են։ Մենք չունենք հայերէն լեզուով գրուած, չունենք նոր ասպաս, նոր աշխարհացոյցներ, մի նոր Հայաստանի կոչուած, որոնք նոյնպէս սահման անկանեալ չեն։

Թիֆլիսի «Բարեգործական ընկերութիւն» էլ խոյանում կը ասում, որ բարեգործական նպատակով մի Պարսկաստան մեծագոյն աշխարհագրա լեզուով Ասիական հրատարակել և տրուել ազգի մէջ։ Ս. Էջմիածնից խնդրագրած է աշխարհագրա Ասիասրանը ամա գտնի ասելի է, բայց ասելուն լոյս չը տեսաւ։ Խնդրելս երևում է Էջմիածնէր տարէ մէնք։ Նա ասպատում է գաղտագրել Ասպարէզ։ Իւրաքանչիւր կոսակի մասնակցի լրանալուն, որ պէտք է տեղի ունենայ (1849 թուականից) 260 տարուց յետոյ և իրաւունքը կը լինի Էջմիածնի գանձարանի մեծ քը։ Երբ կը գայ ազգ հնաս ժամանակը, տես թէ ինչ մշակներ են խաղում, ինչ համարտարներ, տնտեսարարներ և գանձագան տեսակ գրագրներ են չաղ տալիս մէջտեղում և գրանց կոչքին ինչ պարակներ, լրագիրներ, հեկեկցիներ, մասնաներ, ազգասարներներ, տրամաներներ, միանգամներներ և հակասական տարբերներ գանագան լեզուներով, որոնց բոլորն էլ լինում են բարեգործական նպատակով։ Դրանց գլխին կանգնած փարում են գանագան ազգային խորհրդարաններ, լեզուագիտներ, գիտնականներ և եղբայրներ և քոյրեր, որոնք առաջնորդութեան (missions) պաշտան պէտք է կատարեն, որանց ամենն էլ լաց են տալիս խիստ սատա ուսիկներ—նոգարարար բարեկամների մէջ։ Մինչև ան գամ այն ժամանակի հայոց գաղութները և փոքրը տարիման թուշակ են ստանում, մի խուրջով բարեր հայարանակ տեղերը մի մի Շվէյցարիա կամ Միացեալ-Նահանգներ գտնուում բանաւորութեան կոչումով։ Եթէ մեր Ս. Էջմիածնէր այդ կոսակի փոքրերն է տպաւորում, դեռ չատ վաղ է։ Ուզում՝ այդ կոսակի մասին թող կարդայ «Մեղու Հայաստանի» լրագրի 1863 թուականի 11 համարը։

Նոսանիս տեղերում ասում, որ յառաջիկայ տարուց Թիֆլիսում կը լինի մի բնդհանուր ուսուցչական ժողով. չը մոռանանք որ մենք պարտաւորանքիս էլ պէտք է մասնակցենք այդ ազգային ժողովին։ Ուրեմն էլ իմ խոսքը լինէր «մայր բարեկամ յանապատ», ես կամենայի մեր երկրի մի քանի հայաստան գաղութների ուսուցիչներից մի բանիս (գոնէ մինը Ալարարատեանից և մինը Պարսկաստանից) գրկէին Թիֆլիս, նոյն ժողովին ներկայ լինելու։ Դրանով կը ծագէին մեծամեծ գաղտնական օգուտներ, որի մասին ասելոյդ է գրել։

Արմենակ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Մշակ» լրագրում կարդում ենք։ «Գաղտաոէն փարատիլիսի տեղուութեան ուզղեալ մեր-ոյն հեռագիրը կը ծանուցանեն թէ ժամանակաւոր կը շարունակէ տատանուիլ։ Նշեալ գաւառին ժողովուրդը։ Նշեալ քաղաքին մէջ մեռնողներուն թիւը մինչեն հաշուով օրն 30 հոգի է։ Շրջակայներն տակաւ հարատած է։ Քանի մը հարիւր խրճիթ բռնկեցուել դեռևս մի մէջ 200 հոգի մեռեր են մի շտապուռան մէջ։ ուրիշ փոքրիկ գիւղ մայ իր բնակչաց կէսը կորուստ է ստրեցեր։ Ժամանակաւոր նան թիւփանքի ցեղերու մէջ ալ ծաւալեալով բազմութիւն գտներ ըրած է։ Ցնորագրական իշխանութիւնք՝ Սպարապետի գունէն գրկուած հրամանաց վրա՝ գաղթի ճանփեր կրնան պատուհանք սահմանափակիլ, համար։ Վեց վաշտ զորք յանգոյցած են այս ծառայութեան։ Փառանքիներուն բժիշկ ստրիոր Նիքոլէոս Նէմեան կը գտնուի և իր անձը վտանգի մէջ գնելով հիւանդները կը գոյանէ և մարդութեան հոգ կը տանի։ Ցաւալի է որ այս ամեն ջանքերը կը յաջողին՝ տակաւ ընդարձակ ծաւալում չը գտած՝ խեղդել այս սարսափելի համաճարակն, որոյ մայրը չուտ ստրիներուն ի վեր գտնուած էր յուսալի Թիւրքիոյ մէջ։»

—Ն. Գալոյեց գրում են որ Խիոս կղզու վրա երկրաշարժից ոչնչացել են մինչև 9000 մարդ և վիրաւորվել են 4000 մարդ։

—Ֆրանսիան չարառնակում է ուզարկել գրքեր Տունիսի սահմանները։ Գաղտերագրական գործողութիւնները սիսթել են։

—Փարիզից հեռագրում են սուտ լրագիրներին որ Տունիսի բերդը գրաւել է թիւրքաց ստրիներն, որ սա մինչև Ֆրանսիական կառավարութեան մեռ. Տունիսի և Ֆրանսիայի մէջ խաղաղութիւնը վերականգնելու համար։

—Բերլին քաղաքից հեռագրում են «Русск. Курьеръ» լրագրին, որ այդ քաղաքի համայնարանի մէջ ուսում առնող պատանիները խրնդիրը են ասել հեռացնել չվերջացական համայնարանից սուտ գաղթական ուսանողներին։

—Վիեննայից հեռագրում են, որ իբր թէ Աստրիայի և Բելգիայի մէջ գաղտնագրութիւն է կապուած քաղաքական յանձնարարներին յանձնելու համար։

—«Մասիսի» մէջ կարդում ենք, որ մի քանի գիրք գրել է Գ. Գալոյեանը և պէտք է գասուին թիւրքաց մայրաքաղաքում իրանց արտաքսութիւնների համար։

—«Գաւազ» լրագրին Լանգեանից հեռագրում են որ Նիս-Լորդի ֆինիանների (իրլանդացիների) մասնաժողովը գնում է մասնան գաստապարել Գլադստոնին։

—Հռոմից հեռագրում են որ Հռոմի պապը նպատակում Ցաւասանին համակրոց մի նամա է ասել։

—Փարիզից հեռագրում են, որ վիճաբ Հիգոյ հրաժարվելից կարգել մի ազգարարութիւն Իրլանդիայի պաշտպանութեան համար։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼՈՆԴՈՆ, 7 ապրիլի։ Այսօր, առաւօտեան հինգ ժամին, Լորդ Բիկոնսֆիլդ փոխանցեցաւ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 7 ապրիլի։ Գեօսական բանկի 5% առանձին առաջին շրջանի արժէ 97 ր., երկրորդ 94 ր. 12 կ., երրորդ 94 ր. 62 կ., չորրորդ 93 ր. 87 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան առանձին արժէ 221 ր., երկրորդ 217 ր., արևելեան առաջին փոխառութեան առանձին արժէ 92 ր. 75 կ., երկրորդ 92 ր. 75 կ., երրորդ 92 ր. 75 կ., ոսկի 7 ր. 96 կ։ Ռուսաց 1 բուրլ Լոնդոնի վրա արժէ 24,62 պենս, Ամստերդամի վրա 125 պենս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա արժէ 210 մարկ 50 պֆ., Փարիզի վրա արժէ 260 ֆրանկ 75 սանտիմ։ Բորսայի արտաքսութիւնը հանգարտ է։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՄԵՐՈՒՆԻ

144 Կարդումու գայլերքս 144
ամենաէժան գանիսա
մերկի և հայերենի։

Въ Редакціи газеты
«МШАКЪ»
Продается
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“
Д. Григорія АРЦРУНИ.
Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

Ամենայի տարից դարս նեղու և ֆանտաֆում են Կենարանական Գրավաճառանոցում։

1. Հայր և Հայաստանը օտարների աչքում, հրապարակական գասախոսութիւն քն. Բերցուած Թիֆլիսի ժողովարանում Ազգայ Յովհաննէսեանի. Թիֆլիս, 1881 թ. գ. 10 կոպ.

2. Նոյն տեղը ֆանտաֆում են,

Մրուտիւն Հայութեան, Բանախօսութիւն Աղաքիայ Ի. Վարդապետի Օրմանեան, արտասանեալ ի լուսարանին երիտասարդաց ընկերութեան Ցիւսիսային ի 17-ին Նոյեմբերի 1879 թ., Կ. Պոլիս գ. 45 կ.,

3. Տեղեկագրութիւնք ի փորձ և ի մեծ Հայս Հ. Ներսէսի Արքեպիսկոպոսի Մեծարեալ Մխիթարեան վարդապետի, Վենետիկ գ. 1 ր.

4. Աստուածաբանութիւն հին Հայաստանեայց Հ. Գ. Ա. փարդ Ինձինեան ի Մխիթարեան Միաբ. ըստ հին և ըստ միջին դարու անուանեալ ժամանակաց ի Վենետիկ գ. 5 ր.

5. Պատմութիւն Աբրահամեայ վարդապետի Լատիկեանցի, Վենետիկ գ. 1 ր. 50 կ.

6. Ամենն Գրիգորի Աստուծոյ Որդոյ Քարոզութեան Հանուն Հայաստանի, Վենետիկ գ. 1 ր. 50 կ.

7. Որդոյ Հայրն մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչի Յանձնարարութեամբ Ճառք և ասութիւն, Վենետիկ գ. 2 ր.

8. Հաւատքն Պատմութեան Վարդանայ վարդապետի Լուսարանեալ Վենետիկ գ. 2 ր.

9. Տեղեկագրութիւն Հայոց Գաղթականութեան Ուղղափառութեան յամի 1876 Արշակայ Մ. Արիստակեան Ֆոքշան գ. 1 ր. 20 կ.

10. Սոգ. Կանոնքի Քերթուած ի Մեծն Արէլի, Բարգմանեալ Տեառն Հ. Մանուելի Վ. Զարեհեան ի Մխիթարեան միաբանութենէ, Վենետիկ գ. 1 ր. 75 կ.

11. Աստուծ Մխիթարայ Գուշի, Վենետիկ գ. 1 ր.։

Նոյն տեղը ստացուել են մեծ քանակութեամբ Զանազան տեսակներն նոր գրքեր գանագան հասակի մանկանց ընթերցանութեան համար փառաւոր գրքեր, Քրիստոնեական խաղեր, Նիստապական ուսման պատկերներ և այլն։

Օտարաքաղաքացիք ճանապարհի ծախք են վճարում 10%, առանց փոքր պատուիրները չեն կատարուում։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՄԱԳԱԶԻՆՈՒՄ

Համեմատելիք թիւի փոխանակ			1 ր. 5 կ.	Աստիճանից բերքով թիւի հետ				ֆ. 1 ր. 30 կ.
—	—	—	1 ր. 10 կ.	—	—	—	—	ֆ. 1 ր. 40 կ.
—	—	—	1 ր. 20 կ.	—	—	—	—	ֆ. 1 ր. 60 կ.
—	—	—	1 ր. 40 կ.	—	—	—	—	ֆ. 1 ր. 80 կ.
—	—	—	1 ր. 60 կ.	—	—	—	—	ֆ. 2 ր. —
—	—	—	1 ր. 80 կ.	—	—	—	—	ֆ. 2 ր. 50 կ.
Ամենաէժան	—	—	2 ր. —	—	—	—	—	ֆ. 3 ր.

65—100

ՎԱՃԱՌԱԿՈՒՄ ԵՆ ԿՈՎ. ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ. Զ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆՑԻՆ։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԱԾ ԳՐՔԵՐ

1. Ա. Մ. Ե. Գ. — Գիւղացուանք ըստ Խրատնացուցը Հայի. Արամ, Վահագն. պատկերներ պատմական կեանքից։ Տիֆլ. 81 թ. գինն է 30 կ.։

2. Կ ա ս ա ա ն ե ա ն ց. Կ.—Պրարար բաներ խառնարհումը մի ապիւսակի մէջ. գործնական և գիտակցական ուսուցանելու համար. գինն է 25 կ.։

3. Ե ր գ ն կ ե ա ն ց Եզ. Քէնդ. — Խմբական ձայնագրեալ ազգային երգեր (ասմունքիւ) 50 կ.։

4. Մ ա ր ի ա Բ ե լ ա ք — փարիզի ձեռնարկ գործնական անտեսութեան. թարգմանեց գանագան փափոխութիւններով Ս. Գալաստեանց 50 կ.։

5. Մոսկուայի Խրատնացուցչ պատմութիւն Հայոց 80 կ.։

6. Զան Ա. Բլեկի—մասուր, Ֆիզիկական և բարոյական ընդունակութիւն 60 կ.։

Մամուլի տակ են

Հրատարակութեամբ Զ. Գրիգորեանցի

1. Ներենցի— Թէոգորա Ռշտունի

2. — Թորոս Լեռնի (2-րդ տպագրութիւն)

3. Գամառ-Քաֆիրպայի—մանկական երգեր և ասմունքներ։

10—12

«Թիֆլիսի ընկերութեան հայերէն գրքերի հրատարակութեան» ընդհանուր ժողովը լինելու է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ԱՊՐԻԼԻ 14-ին։ Արժանաւոր բատարանում ուսում փարչութիւնը ինդրում է ընկերութեան բոլոր անդամներին չնորհ բերել այդ օրը առաւօտեան ժամ 11-ին։ Ընկերութեան կանոնագրութեան 33 յօդուածի զորութեամբ ընդհանուր ժողովը կայացած է համարվում, երբ ներկայ եղող անդամների թիւը թիֆլիսում գանվող անդամների թուի $^1/_3$-ից պակաս չէ։

Դարս նեղ. ԱՇԽԱՏԱՆՔ՝ լրագիրը. Հանարը ծախվում է Շահվերդեանի մօտ, կուշնարեի կամիսիոնական խանութի մէջ, որ գանվում է Գոյսվինսկի պրոսպեկտի վրա, Լենինանեանի և Ցոմանիանի՝ ծխախոտի խանութներում, որոնք կից են։ Գնումը կատ՝ հիւրանոցին և գանվում են Դիմոյդի փողոցի վրա։ Ցանվում է հարը 10 կոպեկով։

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 8 Апрѣля 1881 года. Типографія Главн. Управ. Намѣстн. Кавказск.